

sv. **Fina** - (†1253); alebo svätá Serafína; mladá talianska kresťanka z toskánskeho mestečka San Gimignano; osirela a ochorela v desiatich rokoch, ale výnimočne trpezlivo znášala svoje utrpenie a celý život strávila na dubových doskách; zjavil sa jej sv. Gregor Veľký a oznámil jej, že zomrie; zomrela v 15 rokoch a na jej hrobe sa udialo veľa zázrakov; keď bolo jej telo zložené z már, ľudia videli kvitnúť na dreve biele *fialky* a cítili sviežu kvetinovú vôňu po celom dome; fialky rástli na stenách San Gimignano a tiež ešte dnes tam rastú; nazývajú sa fialky sv. Finy; pozri *kresťanskí svätci*

https://en.wikipedia.org/wiki/Saint_Fina

D. Ghirlandaio: Oznámenie smrti sv. Fine sv. Gregorom Veľkým (Kolegiálny kostol v San Gimignano, 1477)

fin de siècle - fr. „koniec storočia“; označenie dekadentnej kultúry z konca 19.st.; pozri *dekadencia*; L.-E. Barrias, G. Amisani, M. K. Čiurlionis

fine arts - anglický termín pre „krásne umenie“; pozri *výtvarné umenie, five arts*

Fineus - gréc. Φινεύς/Fineus; 1.v *gréckej mytológii* brat aithiopského kráľa *Kéfea*, ktorý bol nápadníkom jeho dcéry *Andromedy*, ktorá mu bola prisľúbená za manželku; jej matka, kráľovná *Kassiopeia* priviedla svojou pýchou na kráľovstvo trest boha *Poseidona*; ten zoslal na zem potopu a navyše morskú príšeru (pozri *Keto*), ktorej musela byť pre záchranu kráľovstva obetovaná; v kráľovstve sa nenašiel nikto, kto by Andromedu zachránil a neponúkol sa ani jej nápadník Fineus; zachránil ju až *Perseus*, ktorý pri návrate z ťažkej a ďalekej cesty niesol hlavu *Gorgony Medúzy*; keď uvidel prikovanú Andromedu na morskom brehu, so svojimi kúzelnými topánkami zlietol na breh a od ukrytých rodičov sa dozvedel celú históriu; sľúbil, že dcéru zachráni, ak mu ju dajú za ženu; dostal sľub a obludu premohol; premenil obludu Medúzinou hlavou (pozri *gorgoneion*) na kameň; počas svadby vtrhol na hostinu so svojím vojskom Fineus podporovaný zradou *Kassiopeie* a chcel získať Andromedu silou; *Perseus* bojoval, ale keď bola presila nepriateľa príliš veľká, vytiahol z brašny hlavu *Medúzy* a v tom okamžiku všetci skameneli; *Perseus* a *Andromeda* odišli na *Serifos* a neskôršie sa vrátili na *Argos*, kde *Perseus* dlho a spravodlivo vládol; prvým z jeho piatich synov

bol Persés, ktorý sa stal prapredkom všetkých neskorších *perzských* kráľov; z Perseovho rodu pochádza tiež najväčší grécky hrdina *Herakles*

2. trácky kráľ a veštec; syna sídónského kráľa Agénora a jeho súrodencami boli bratři Kadmos, Foinix, Kilix, Thasos a sestra Európa; jeho prvou manželkou bola *Kleopatra*, dcéra boha severného vetra *Boreása*; tú však zapudil a oženil sa s krásnou, ale zlou špatnou *Eidoteou/Eidotheou*, dcérou morského boha *Prótea*; Fineus mal vešteký dar, ktorý zneužíval, preto ho bohovia zbavili trónu a potrestali *slepotou*; jeho druhá manželka mu nahovorila, že za tento trest bohov môžu jeho synovia z prvého manželstva; Fineus jej uveril, dal ich vsadiť do temného žalára alebo dokonca ich dal oslepiť a zaživa zakopať; za tento čin ho bohovia opäť potrestali a zoslali naň neukojiteľný hlad; tak zakaždým, keď sadol za stôl, prileteli *Harpye* a časť jedla mu zožrali a do zvyšku sa vyšpinili; keď už bol Fineus na kosť vychudnutý, pripravali do jeho kráľovstva *Argonauti* cestou na výprave za *zlatým rúnom*; okrídlení bratia *boreadovia*, Kalais a Zétés, bratia jeho prvej manželky Kleopatry, najprv zachránili svojich uväznených synovcov a potom svojimi krídlami a kúzelnými šípami zahnali *Harpye* navždy preč; Fineus s za to Argonautom odvdáčil, dal im dobré rady na cestu, ako sa vystrihať ďalších nebezpečenstiev cestou do *Kolchidy* a potom sa šťastne vrátiť domov

3. psófidský kráľ Fineus, ktorý bojoval v *trojskej vojne* a zadržiaval *Achilla* pri rieke *Skamandros*, až kým sa jeho druhovi nestiahl z hradieb *Troje*

Wensleydalová v súvislosti s heslom *Harpye*: najslávnejšie zdokumentované stretnutie človeka a harpyí je pravdepodobne boj harpyí s *Iasonom* a *Argonautami*; tráckeho kráľa a *veštca* Finea mučil kŕdeľ harpyí, ktoré zamorili jeho mesto *Salmydessus*; bol to trest bohov, lebo Fineus prezradil smrteľníkom ich tajomstvá; harpye kradli potravu, prenášali choroby, kým neprišiel Iason s loďou plnou hrdinov, ktorí šikovnosťou a lukostreľbou vyhnali odporné vtáčie ženy na *Strofadské ostrovy* v Egejskom mori

<https://en.wikipedia.org/wiki/Phineus>

Trácky kráľ Fineus s Harpyami (hydria, maliar Kleophrades, 480 pr.Kr.)

Trácky kráľ Fineus s okrídlenými Boreadmi (červeno figúrový attický kratér, 460 pr.Kr.)

L. Giordano: Perseus mení Finea na kameň (17.st.)

A. Carracci a Domenichino: Perseus a Fineus (1604-1606)

S. Ricci: Fineus s Boreadmi (1695)

finisáž - dernisáž

Finis coronat opus - lat. – „koniec korunuje dielo“; fráza z Ovídia (Heroides 2,85) interpretovaná ako márnosť a pominuteľnosť pozemského sveta; objavuje sa v námete *vanitas*; pozri *latinské slová, frázy, úslovia*

M. Merian st.: Memento mori. Finis coronat opus (medirytina, 17.st.)

Finis gloriæ mundi - lat. – „koniec sveta slávy“; fráza interpretovaná ako „Svetské veci sú pominuteľné“ (podobnom duchu naše úslovie: „svetská sláva poľná tráva“); pozri *vanitas*

-fráza *Finis gloriæ mundi* bola použitá počas rituálu pápežskej korunovácie Alexandra V.; keď novo zvolený pápež vychádzal zo sakristie Baziliky sv. Petra, sprievod trikrát zastavil a zakaždým pápežský ceremoniár padol na kolena pred pápežom, ktorý držal striebornú alebo mosadznú trstinu; ceremoniár niesol tlejúcu ľanovú tkanicu a ako tá horela, povedal hlasno smutným hlasom: „Sancte Pater, sic transit gloria mundi!“ (Svätý Otče, tak prechádza svetská sláva!); tieto slová adresované pápežovi slúžili ako pripomienka prechodnej povahy života a pozemských vyznamenaní

http://en.wikipedia.org/wiki/Sic_transit_gloria_mundi

fínska mytológia - pozri *dvojník (folklór)*, *Etiäinen*

https://en.wikipedia.org/wiki/Finnish_mythology

Fínsko - pozri *labradorit*, *Kalevala*

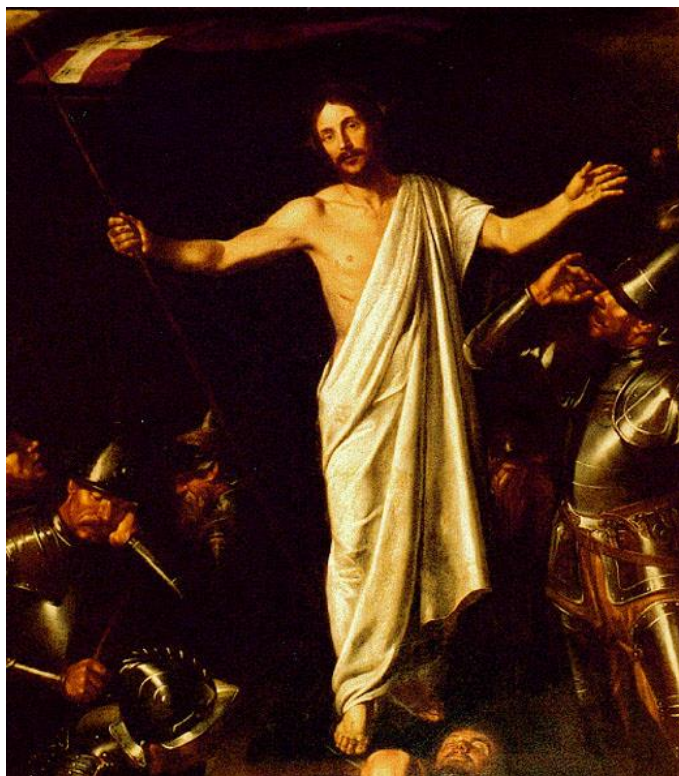
fínski maliari - pozri *O. C. Kleineh*

Finson Louis - (†1617); tiež známy ako Ludovicus Finsonius; flámsky maliar; najprv navštívil Taliansko, kde sa stal jedným z prvých flámskych *caravagginistov*, potom Španielsko a Francúzsko, a to najmä Provence; Finson mal veľa úspechov počas svojho života, a to predovšetkým s obrazmi s náboženskú tematikou; produkoval rad oltárnych obrazov; pôsobil aj ako obchodník s umením (pozri *obchod umelecký*); pozri *holandskí maliari zlatého veku*

http://en.wikipedia.org/wiki/Louis_Finson

L. Finson: Zvestovanie (17.st.)

L. Finson: Vzkriesenie Krista (17.st.)

L. Finson: Alegória štyroch živlov (1611)

L. Finson: Vraždenie neviniatok (1615)

fior di persico - dekoračný *mramor* sivobielej farby, z oblasti severného Talianska
Fiordispina - jedna z postáv Ariostovej epickej básne *Orlando Furioso*

G. Reni: Stretnutie Bradamante a Fiordispina (1632-1635)

Fiore - *Jacobello del Fiore*

Fiorentino Rosso - (†1540); vlastným menom *G. B. di Jacopo*; taliansky *manieristický* maliar

http://en.wikipedia.org/wiki/Rosso_Fiorentino

R. Fiorentino: Sobáš Panny Márie (1523)

R. Fiorentino: Nanebovzatie Panny Márie (freska, kostol Santissima Annunziata, Florencia, 1517)

de 'Fiori Mario - Nuttii Mario

Firenze Andrea da - Bonaiuto Andrea di

firmament - tiež *nebeská klenba*, *nebeská kupola*; v starovekých a stredovekých predstavách pevná nebeská klenba; pozri *nebo*, *empyreum*, *primum mobile*

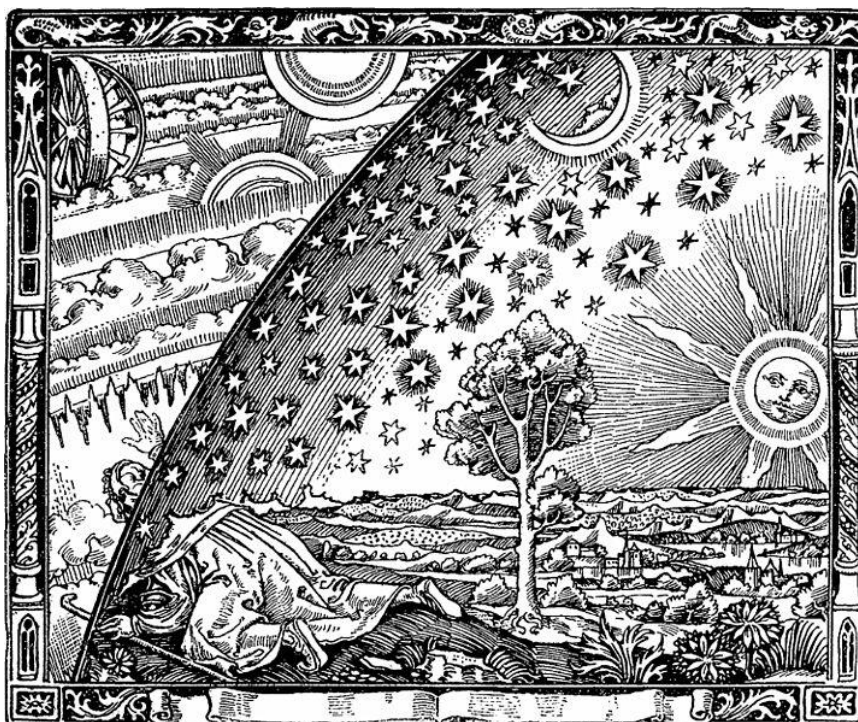
Biedermann v súvislosti s heslom *klinec*: severské národy vo svojich *archaických* predstavách o *vesmíre* spájali klinec s *Polárkou* ako *vesmírnou osou*, okolo ktorej sa otáča celá nebeská kupola;

<http://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%81%D0%B8%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D1%8F>

Schema huius præmissæ diuisionis Sphærarum .

Vesmírne sféry podľa jednej z predstáv zo 16.st.

Anonym: Atmosféra (ilustrácia spisu Camille Flammariona, L'Atmosphère: Meteorologie Populaire, 1888)

Firmin - Feron Eloi Firmin

firmis - vernis; franc. – „lak“; transparentné *pojidlo* na „spečatenie“ *olejomalby*; pozri *pojidlo olejové*; *lak*

Fischer Alva - (†1863); jeden z amerických priekopníkov krajinomalby a žánrového maliarstva

http://en.wikipedia.org/wiki/Alvan_Fisher

A. Fischer: Pastoralna krajina (1854)

Fischer von Erlach Johann Bernhard - (†1723); príp. Johann Bernhard Fischer von Erlach, Johann Bernhard Fischer; otec architekta *J. E. Fishera von Erlach* (†1742); Johann Bernhard Fischer von Erlach bol architekt, sochár a historik architektúry; študoval u svojho otca, vidieckeho remeselníka, a neskôr ako 16-ročný pokračoval v štúdiu v Ríme; nasledujúcich 16 rokov strávil v Taliansku; v Ríme sa pripojil k dielni svojho rakúskeho priateľa Johanna Paula Schora a veľkého Giana Lorenza Berniniho, ktorý mu poskytol množstvo príležitostí, aby mohol študovať antické aj moderné sochárstvo a architektúru, a neskôr sa presťahoval do Neapolu; do Rakúska sa vrátil až v roku 1687, kedy bol uvedený ako módný a vyhľadávaný architekt; získal množstvo objednávok, ktoré prichádzali tak od kráľovskej rodiny, ako aj od najvyšších vrstiev aristokracie; jeho porozumenie pre barokovú architektúru mu v roku 1687 zabezpečilo kľúčovú pozíciu dvorného architekta, ktorú si udržal počas vlády troch cisárov; jeho baroková architektúra hlboko ovplyvnila vkus habsburskej ríše; medzi jeho hlavné diela patria zámok Schönbrunn, Karlskirche, Rakúska

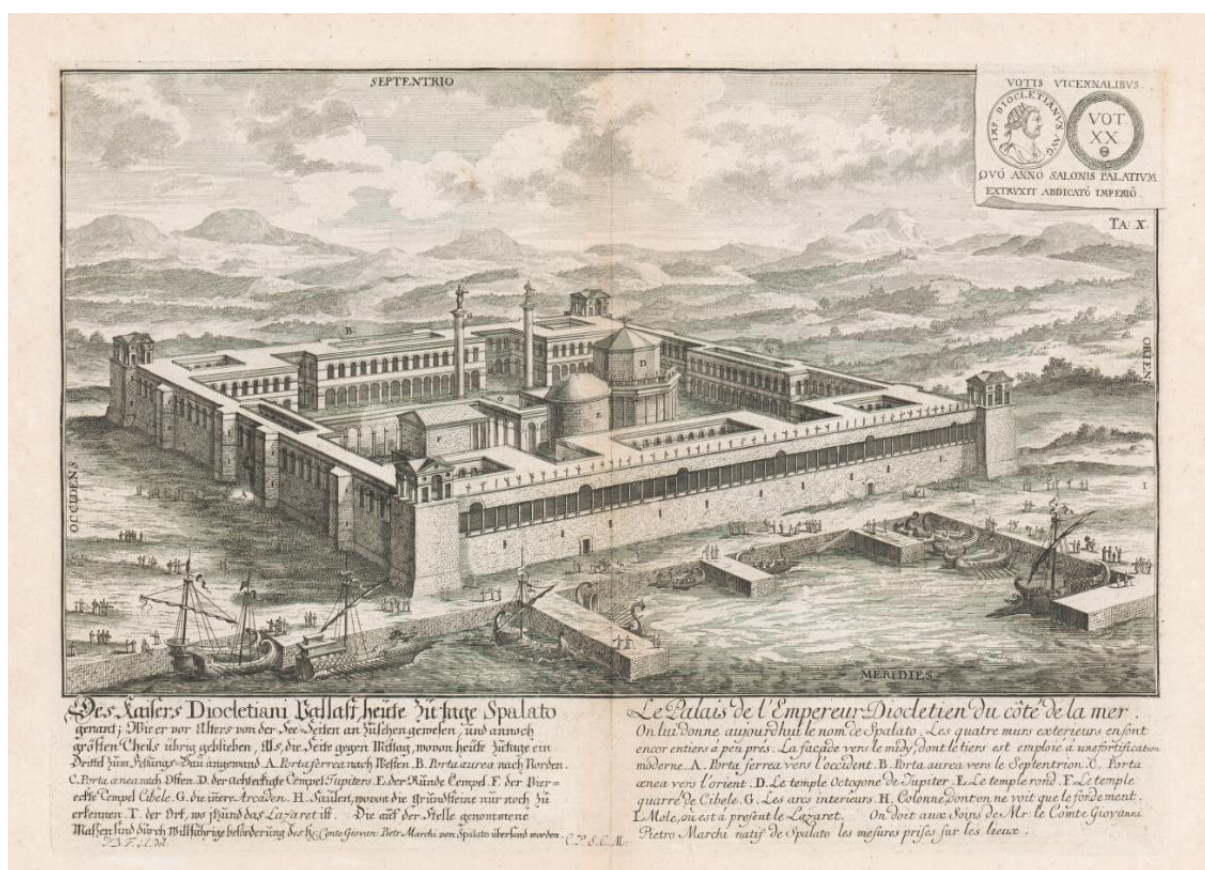
národná knižnica vo Viedni, Zámok Klessheim, Kostol Najsvätejšej Trojice, a Kolegiálny kostol v Salzburgu

<http://www.webumenia.sk/autor/2629>

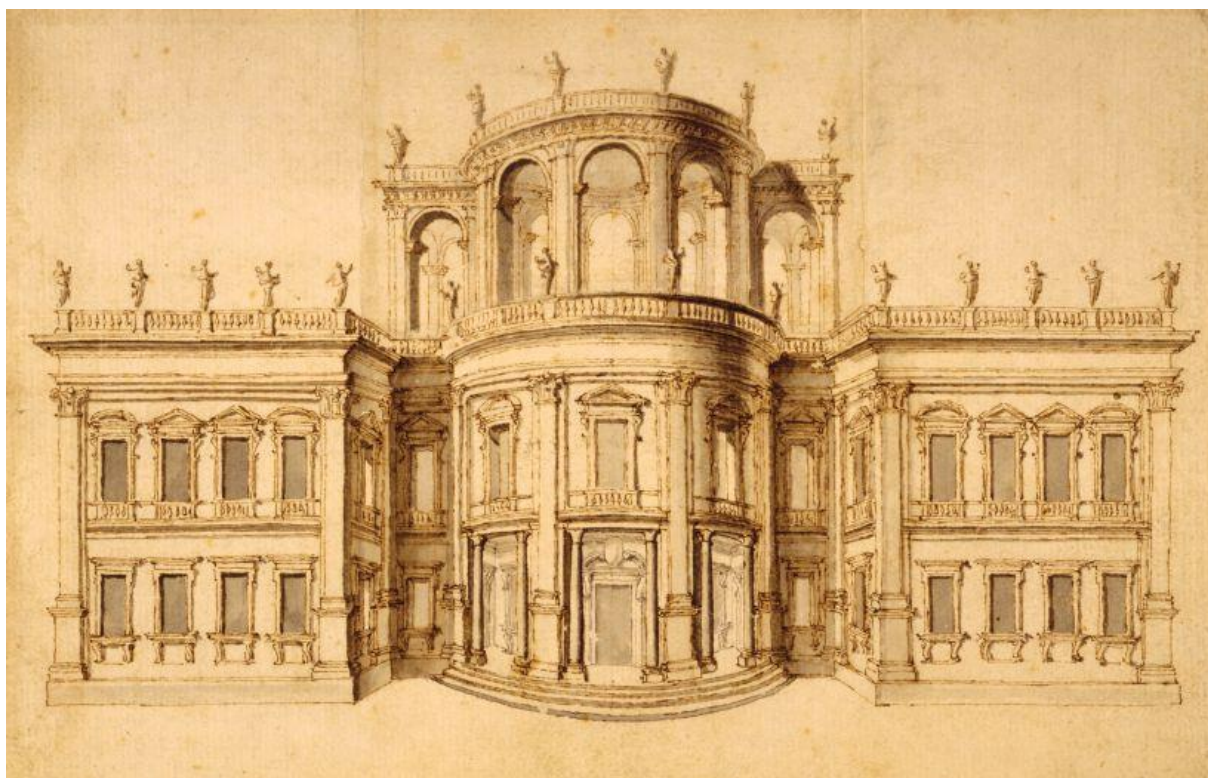
http://www.webumenia.sk/dielo/SVK:SNG.G_10045-15

<https://www.google.sk/search?q=Fischer+von+Erlach+Johann+Bernhard&esqv=2&biw=1858&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwkwvfr65nKAhVBOQywkHRBsDe8QiR4IjwE>

<https://www.google.sk/search?biw=1858&bih=995&tbs=simg:CAESEgnq7-ZPDjM5TSGwNo6H2Tvz0g&q=Fischer+von+Erlach+Johann+Bernhard&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjj2xION95rKAhUMCYwKHatvAYcQsw4IKw>

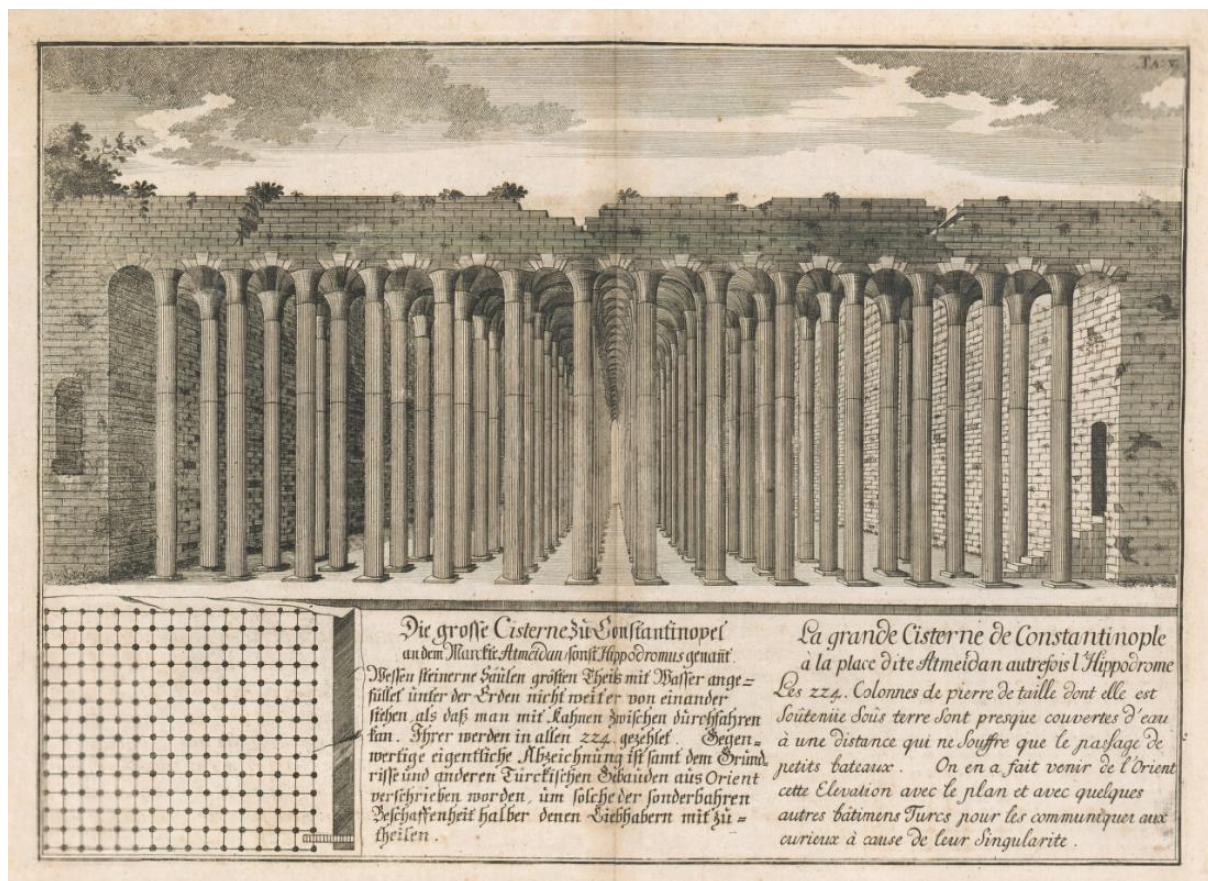
J. B. Fischer von Erlach: Pohľad na Diokletianov palác (lept, 1730)

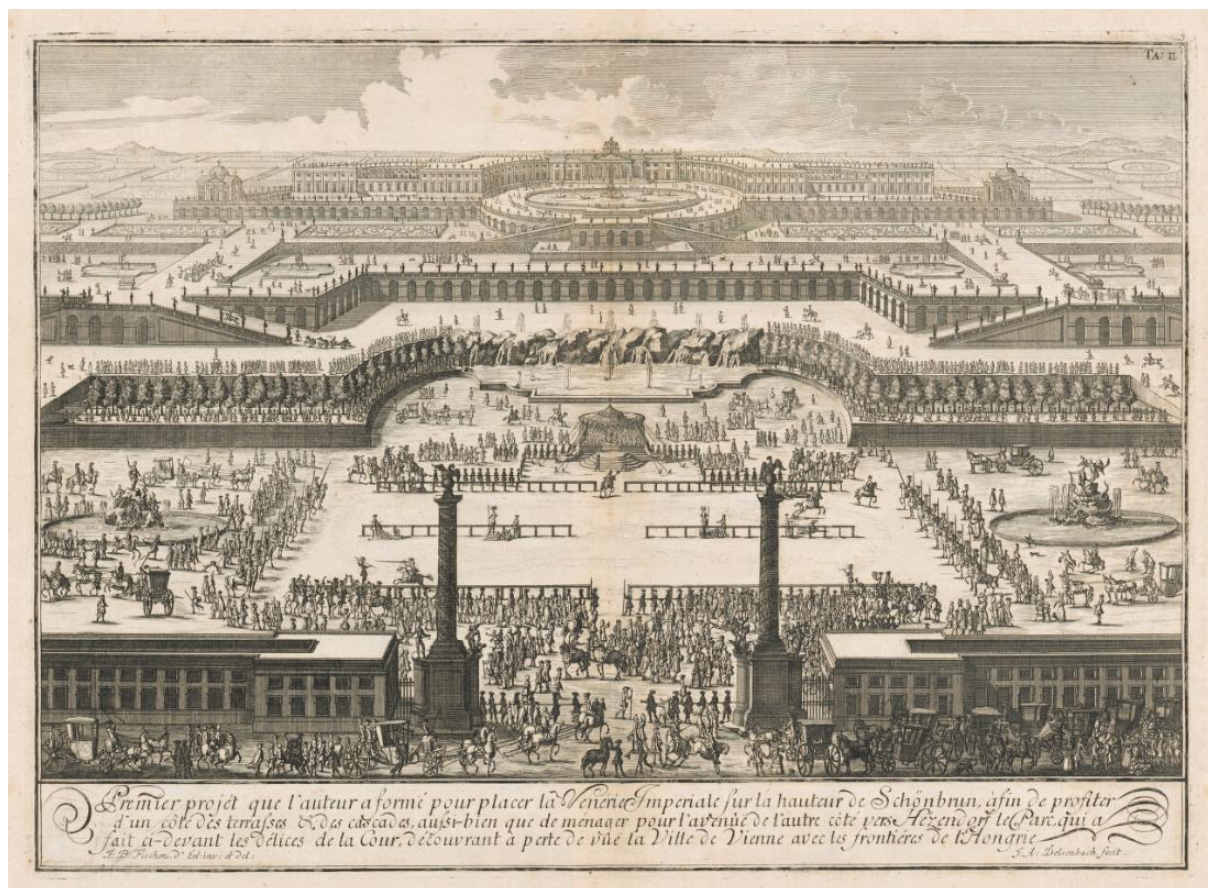
J. B. Fischer von Erlach: Návrh záhradného Lichtenštajnského paláca (rizalit, 1687-1688)

J. B. Fischer von Erlach, J. A. Delsenbach: Pohľad na Augustov most (lept, 1730)

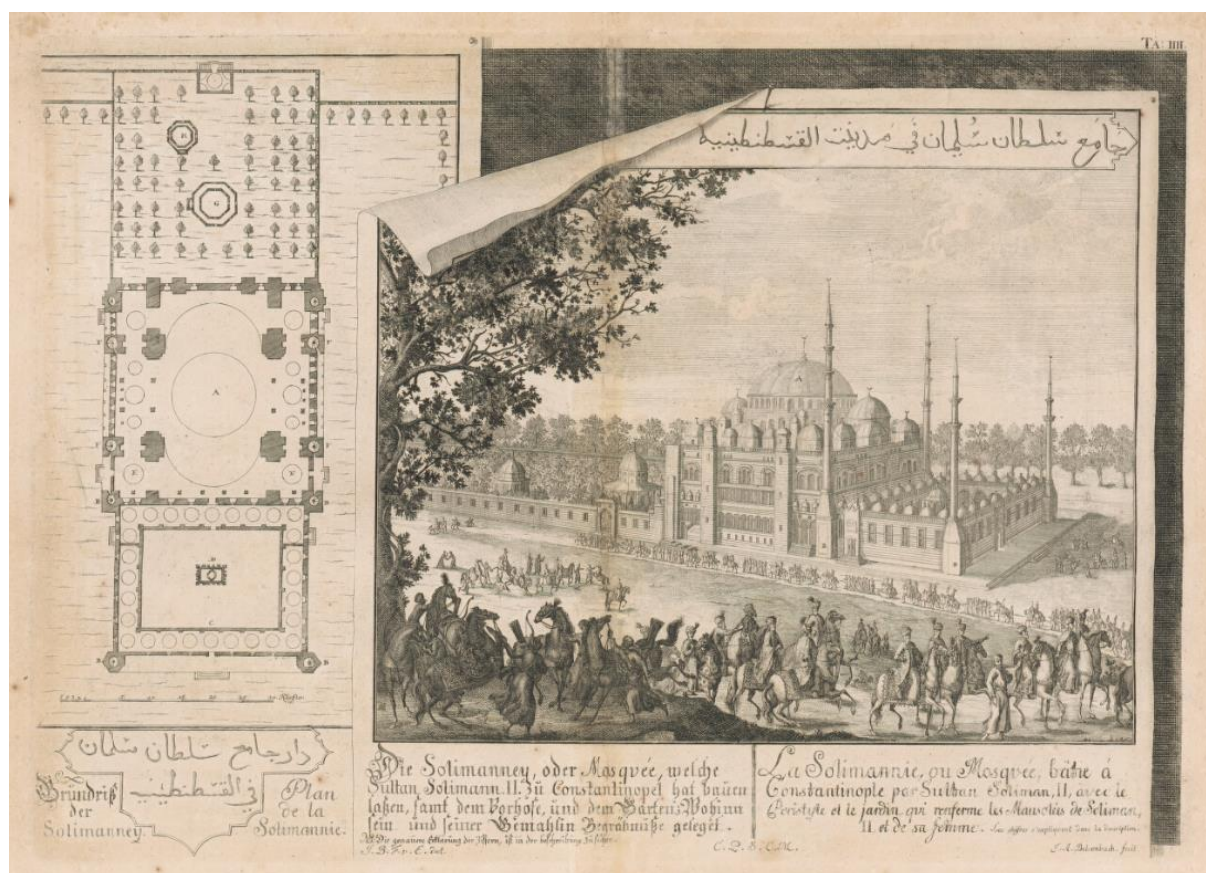
J. B. Fischer von Erlach, J. A. Delsenbach: Pohľad na veľkú cisternu v Konštantínopole (lept, 1730)

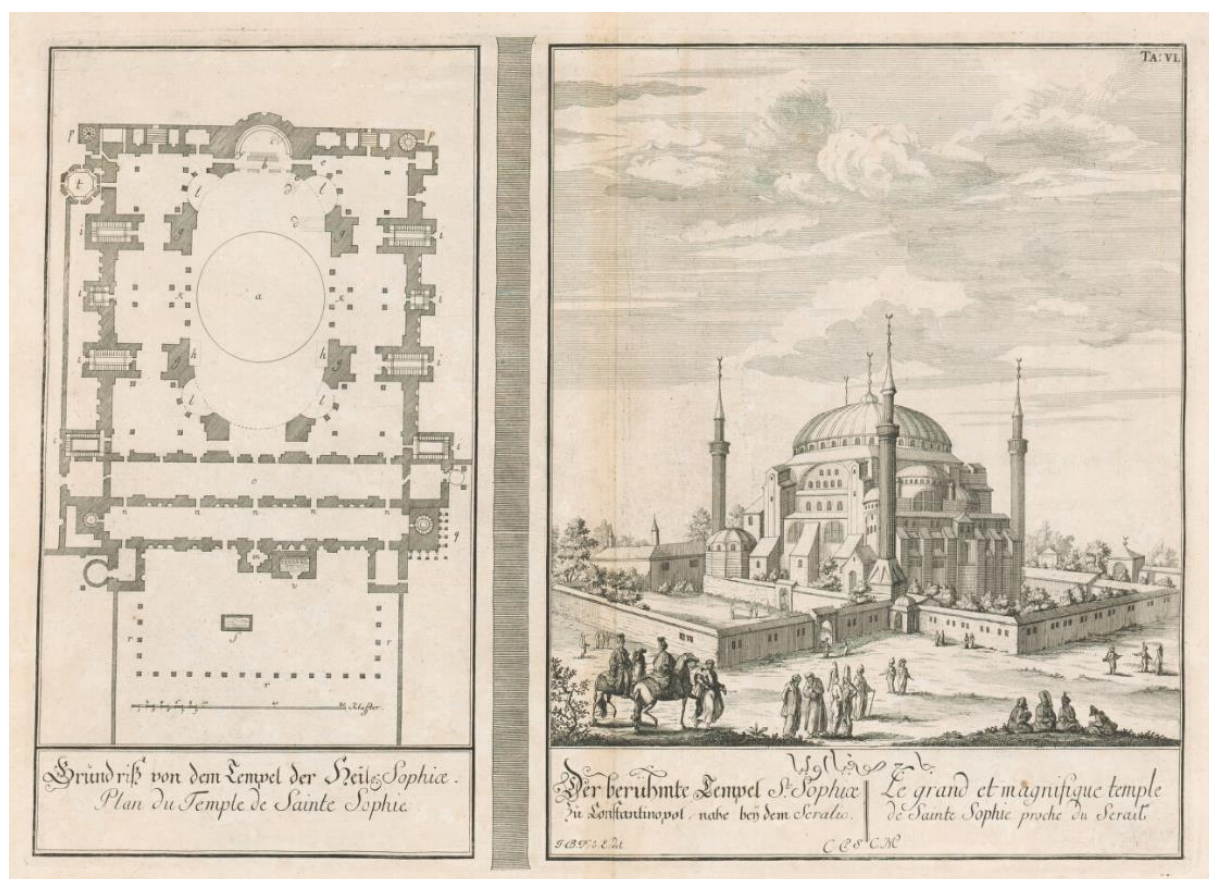
J. B. Fischer von Erlach, J. A. Delsenbach: Prvý návrh Schönbrunu (lept, 1730)

J. B. Fischer von Erlach, J. U. Kraus: Pohľad na Schönbrun (lept, 1730)

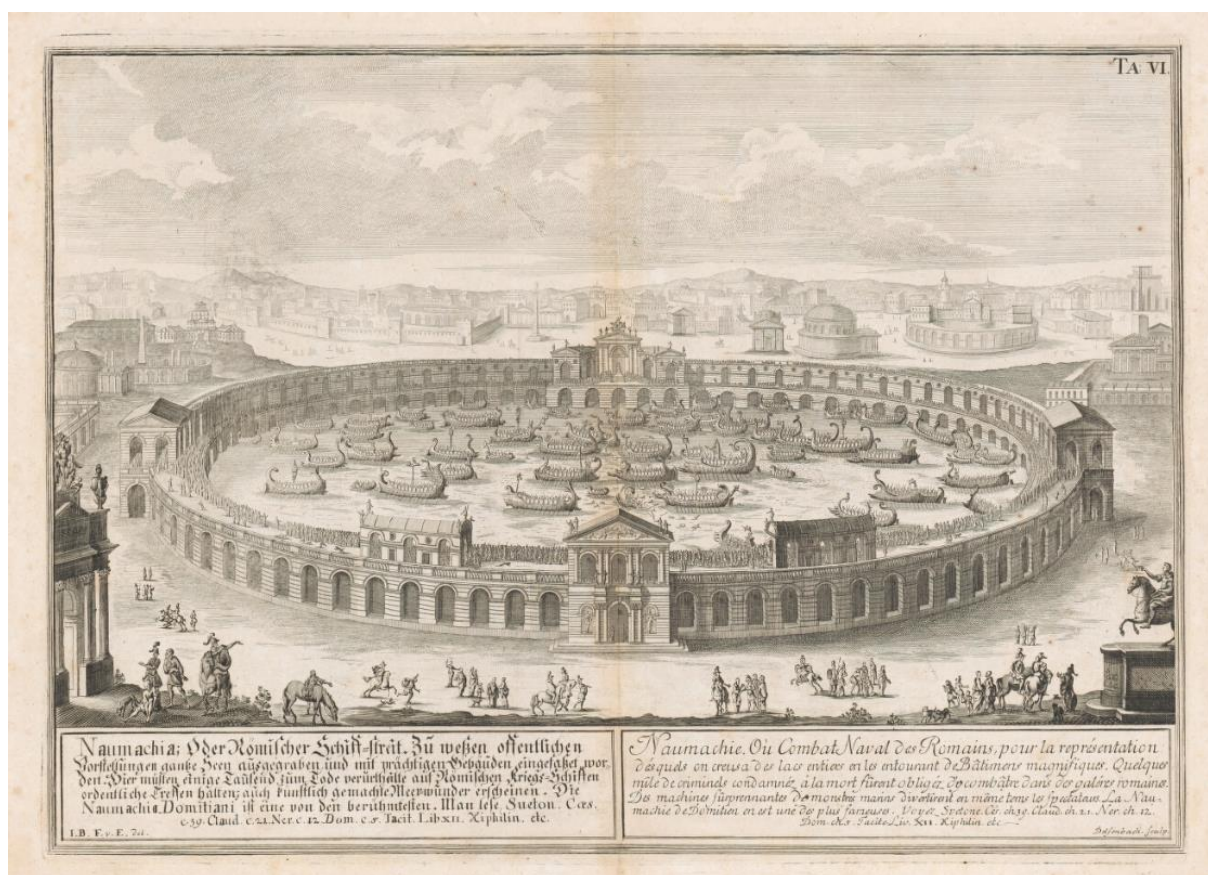
J. B. Fischer von Erlach, J. A. Delsenbach: Pohľad na Sulejmanovu mešitu v Konštantínopole (lept, 1730)

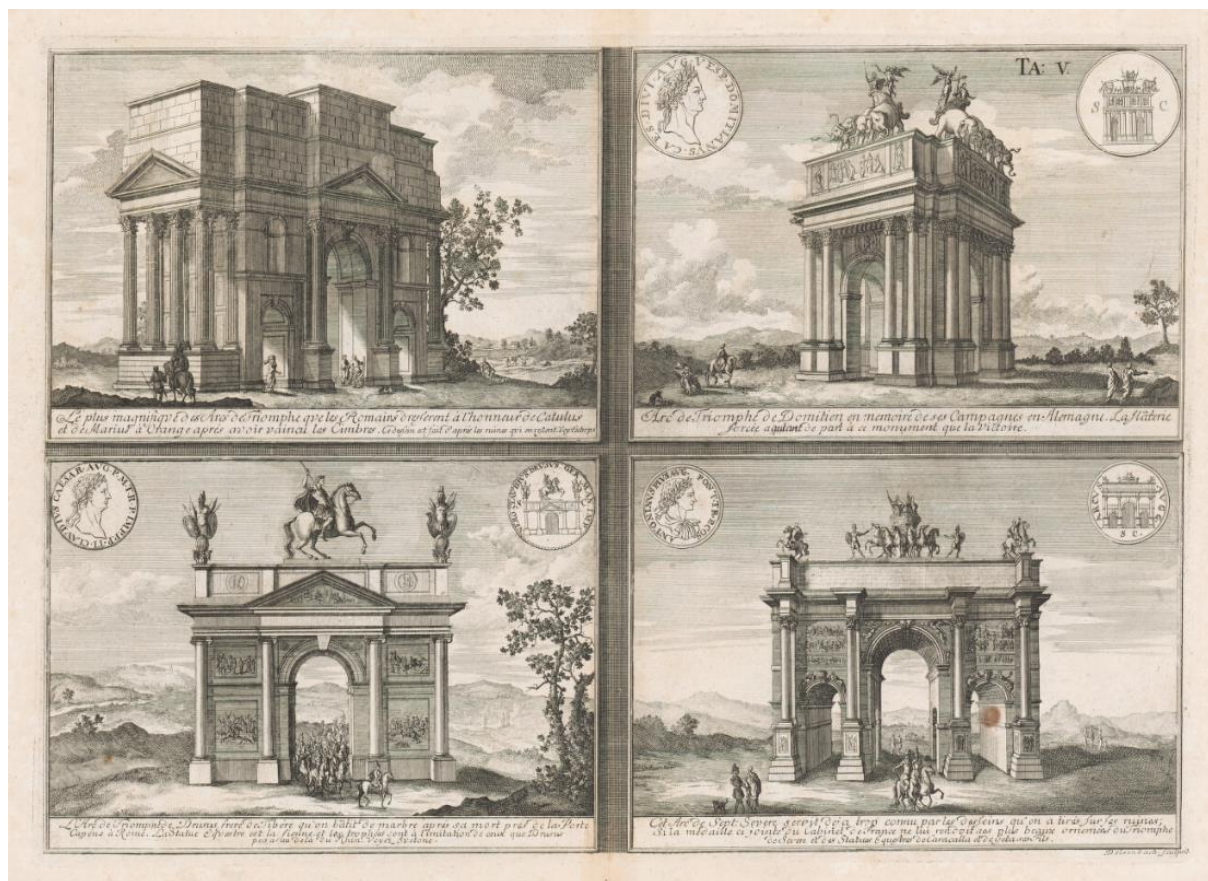
J. B. Fischer von Erlach, J. A. Delsenbach: Pohľad na Hagiu Sofiu v Konštantínopole (lept, 1730)

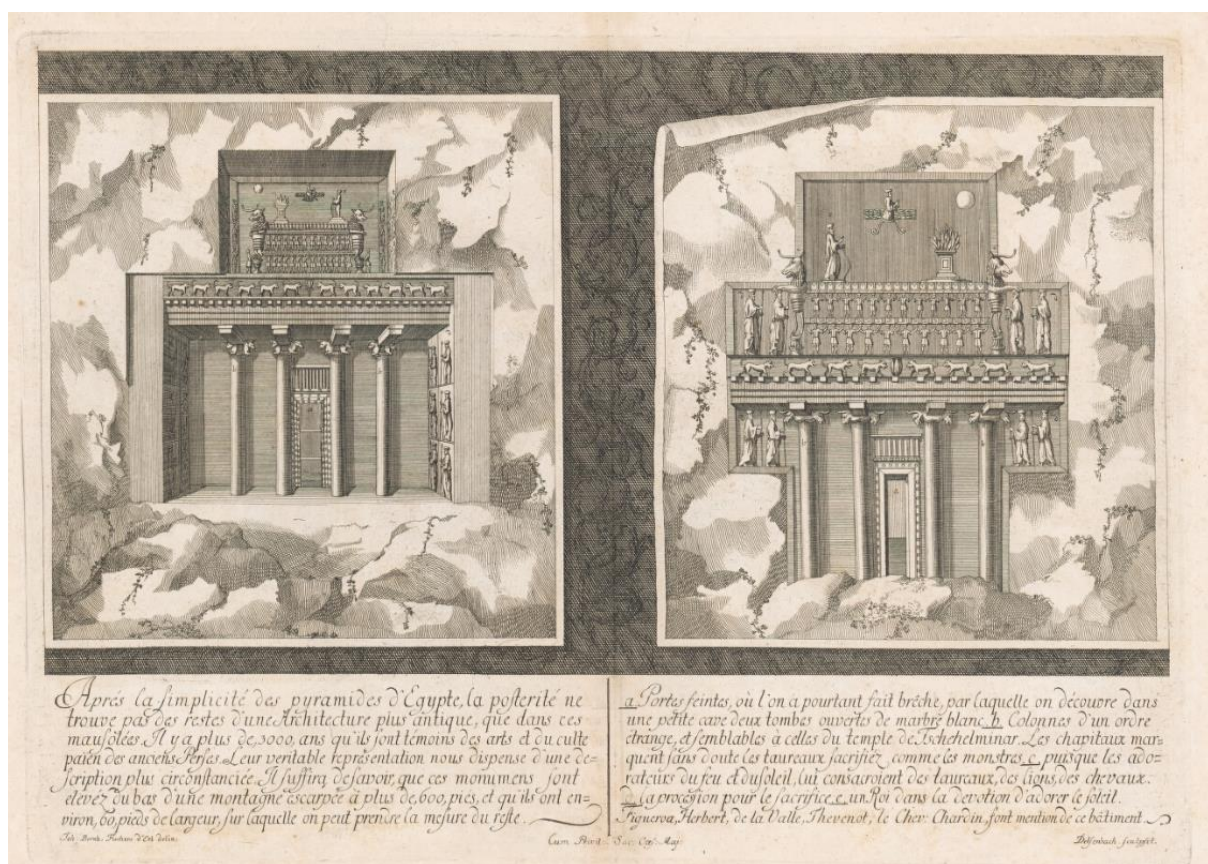
J. B. Fischer von Erlach, J. A. Delsenbach: Predstavenie Trajánovho námestia ako vyzeralo v starom Ríme (left, 1730)

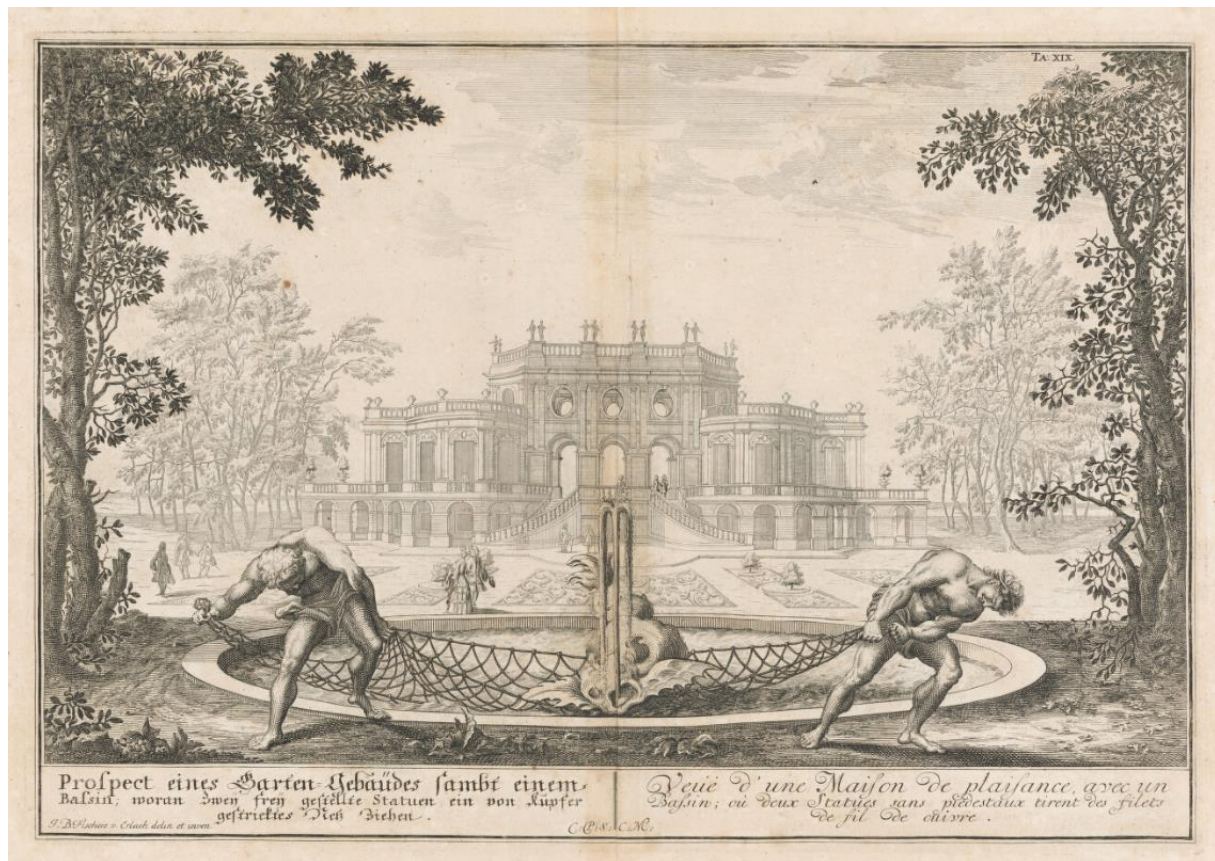
J. B. Fischer von Erlach, J. A. Delsenbach: Zobrazenie Naumachie - rímskeho boja lodí (lept, 1730)

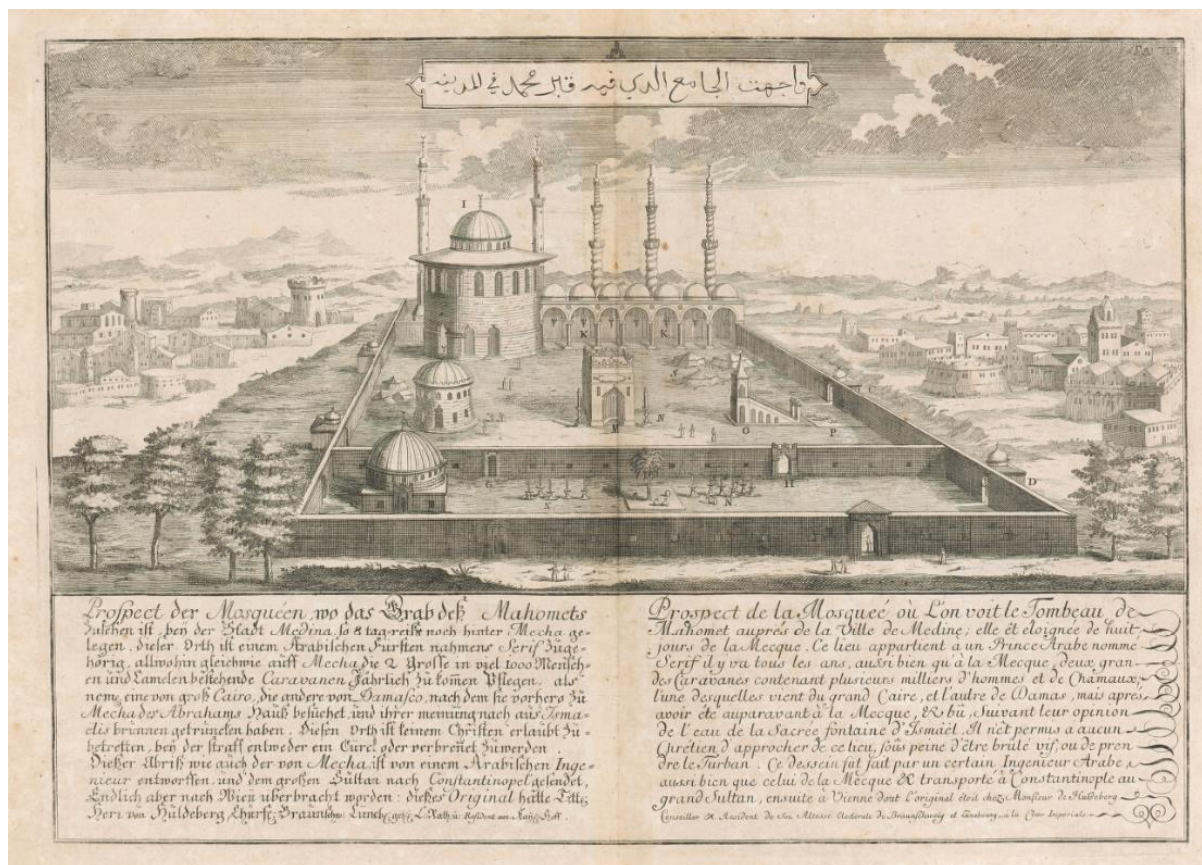
J. B. Fischer von Erlach, J. A. Delsenbach: Pohľad na štyri víťazné oblúky (lept, 1730)

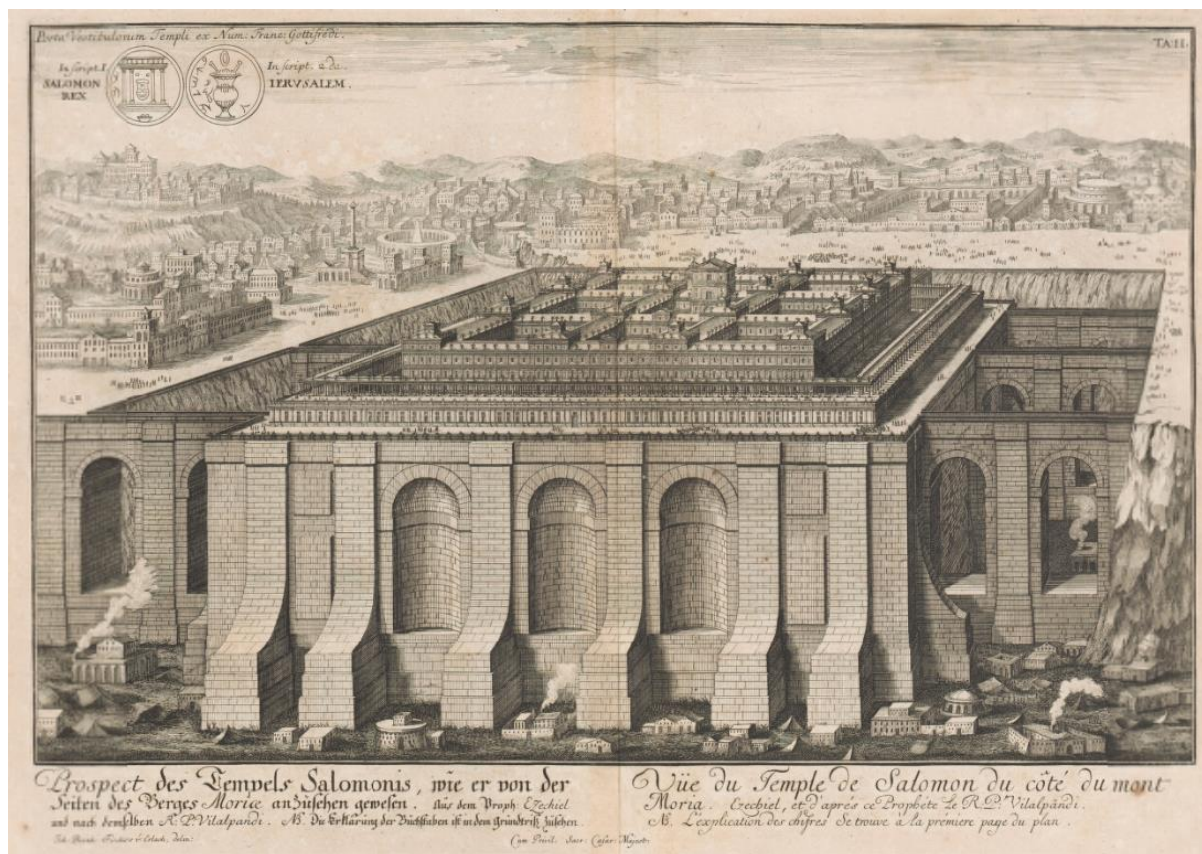
J. B. Fischer von Erlach, J. A. Delsenbach: Pohľad na dva portály do hrobky (lept, 1730)

J. B. Fischer von Erlach: Pohľad na záhradnú budovu (piano nobile, lept, 1730)

J. B. Fischer von Erlach: Pohľad na mešitu s Mohamedovou hrobkou (lept, 1730)

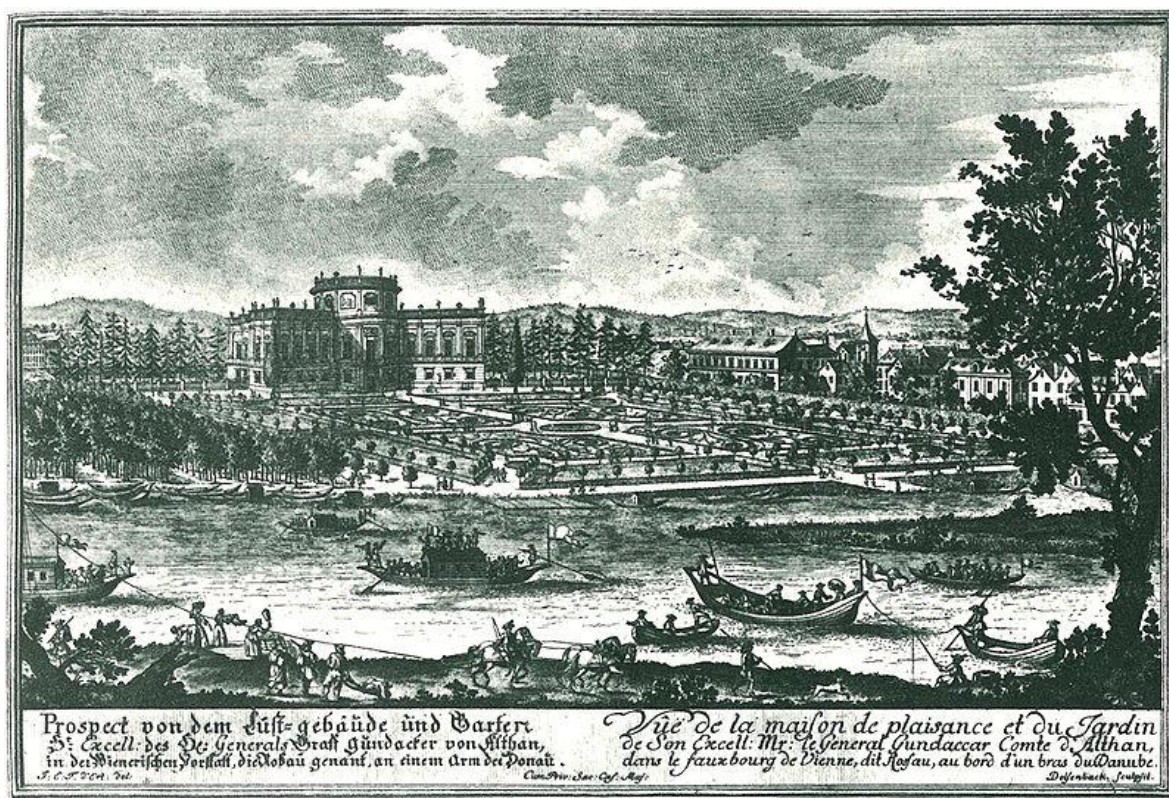
J. B. Fischer von Erlach, J. U. Krauss: Pohľad na Šalamúnov chrám (lept, 1730)

J. B. Fischer von Erlach, J. U. Kraus: Rhodský kolos (lept, 1730)

Fischer von Erlach Josef Emanuel - (†1742); rakúsky architekt baroka, rokoka a barokového klasicizmu, syn architekta E. J. B. Fischera (†1723);

http://de.wikipedia.org/wiki/Joseph_Emanuel_Fischer_von_Erlach

J. E. Fischer z Erlachu: Pohľad na viedenský Palais Althan-Pouthon od Dunajského kanála (1720)

Fiura - v čilskej mytológii škaredá a zlá žena Trauca

five arts - angl. – „päť umení“; v Anglicku zaužívaný termín pre „krásne umenia“, do ktorých je zaradovaná aj architektúra; pozri fine art; výtvarné umenie

fixy - flomaster; značkovače s plstným hrotom, zvyčajne ide o farbivom s liehovým a iným alkoholovým riedidlom

S. Geinerová: Tanec (fixka, akvarel na papieri, 1970)

fixatív - lat. fixus - "pevný, ustálený"; riedky roztok *pojidla*, ktorý jemne rozprášený, spevňuje *uhlovú kresbu*, *pastelovú* maľbu, kresbu *rudkou*, *ceruzou* ap.; spája čiastočky materiálu medzi sebou a súčasne je pripevňuje na *podklad*; fixatív objavený v 15.storočí; pomaly zasychajúce fixatívy zložené z odstredeného mlieka (ceruzová kresba), figového mlieka, *kaseínových* roztokov; rýchlo zasychajúce fixatívy zložené z liehových, benzínových a *živicových* roztokov (bežné zloženie: lieh a *šelak*); zvláštnym typom fixácie kresby z prírodného uhlu: pred použitím namočiť do ľanového oleja (*mastný uhol*); fixácia spočiatku uskutočňovaná namočením kresby do fixačného kúpeľa (malý *formát*) alebo parami *fixatívu* (veľký formát diela); v súčasnosti používané rozprašovače - *fixírky*, striekacie pištole, spreje; silnejšia vrstva fixatívu spôsobuje stratu ľahkosti *rukopisu* a farebné zmeny; jemné fixatívy vyrábané z *mastixovej živice*; pozri *aerograf*, *fixovanie*

fixatív vodný - klasický *pastelový* fixatív v zložení:

- 1) 4% roztok želatíny vo vode s rovnakou prísadou liehu
- 2) 5-10% roztok kaseínu vo vode s malou prísadou liehu
- 3) 3-5% roztok akrylovej disperzie vo vode
- 4) 3-5% roztok polyvinilacetátovej disperzie vo vode

fixatívy rýchlo prchavé - typ *fixatívov* užívaných pre *pastel*

- 1) 2% roztok mastixu v éteru alebo v alkohole
- 2) 2% roztok *damary* v čistom benzíne
- 3) 3% roztok *sandaraku* v toluénu
- 4) 2% roztok bieleho *šelaku* v čistom liehu

fixatív z umelých živíc - používaný v technike *pastelu*

- 1) 2,5% roztok polyvinylacetátu v acetóne
- 2) 7,2% roztok polyvinylbutyralu v alkohole
- 3) 2% roztok metymetakrylátu v chloroforme

fixírka - technická pomôcka na striekanie *fixatívu*; pozri *aerograf*

fixovanie - lat. fixus – „pevný, ustálený“

1. pevné stanovenie kľúčových miest v *kompozícii* výtvarného diela; porovnaj *ponderácia*
2. spevnenie kresbových a maliarskych materiálov (*uhol*, *pastel*, *rudka*, *ceruza*), prevádzané *fixatívom*

fiži/fiší - *jabó*; ozdoba ženských šiat v 2.pol.18.-1.pol.19.st. v tvare naberaného trojuholníka okolo krku, ramien a hrudi; jabó tiež súčasťou pánskej módy 18.st.; pozri *móda*; *módny doplnok*

Stredoeurópsky maliar z konca 18. storočia: Portrét pána (1790-1800)

Ch. L. Voget: Mozart

Slovenský maliar zo začiatku 19. storočia: Comes Franciscus de Reva (1812)

Fimbulwinter -

<https://en.wikipedia.org/wiki/Fimbulwinter>

Hoddmímis holt -

https://en.wikipedia.org/wiki/Hoddm%C3%ADmis_holt

Lif a Lifthrasir -

https://en.wikipedia.org/wiki/L%C3%ADf_and_L%C3%ADf%C3%B4r

Dvalinn - v starej nórcine – „Spiaci“; v *severskej mytológii* škriatok, pravdepodobne jeden z bratov *Ivaldiho*; Dvalin je tiež uvedený v Poetickej Ede a v Próze Edda (báseň *Gylfaginning*; pozri *Snorriho Edda*) ako jeden zo štyroch jeleňov svetového stromu *Yggdrasillu*; škriatok Dvalinn šťastný, že môže ukázať svoju šikovnosť, ukoval pre *Lokiho* zlaté vlasy, kopiju *Gurdnir* a loď *Skíðbladnir*; iba Dvalin s **Alfrikom**, **Berlingom** a **Grerom** vytvorili magický náhrdelník *Brisingamen* pre bohyňu *Freyu*; podľa niektorých legiend, cena, ktorú zaplatila za náhrdelník, bol večer, ktorý každý zo škriatkov strávil s bohyňou; spoločne s ďalším škriatkom *Durin* ho chytil **Svafrlami**; aby sa vykúpil, musel Dvalinn zhotoviť čarovný meč *Tyrfin*; pozri *severské škriatkovia*

<https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%BD>

Fjalar a Galar - v *severskej mytológii* trpaslíci, ktorí zničili mýtický nápoj medovina poézie, ktorá inšpirovala básnikov; nápoj vznikol z medoviny a krvi bytosti *Kvasi*, vzniknutej zo slín *Asov* a *Vanov*; príbeh sa objavuje v básni *Skáldskaparmál*, ktorá je súčasťou prózy *Eddy* z 13. st.; *Fjalar* a *Galar* zavraždili mrazivého obra *Gillinga* spolu s jeho manželkou; ich syn **Suttungr** hľadal jeho rodov a hrozil trpasličím bratom, ktorí mu zo strachu ponúkli magickú medovinu (pozri *medovina poézie*); *Suttungr* ju vzal a schoval ju do stredu hory **Hnitbjörg**, kde ju stráži jeho dcéra **Gunnlöð**, vnučka obra *Gillinga*; *Odin* sa rozhodol získať medovinu poézie, a preto zviedol *Gunnlöð*, ktorej sľúbil za tri dúšky magického nápoja tri dni lásky; potom ju prinútil, aby ukradla všetok; avšak báseň *Hávamál* z prózy *Edda* rozpráva príbeh trochu inak; *Odin* sa rozhodol pre leš; dal sa najatť obrom a bratom *Suttunga*, farmárom **Baugé**, a ako mzdu požadoval len dúšok magického nápoja; *Baugé* vyvrtal diery v hore *Hnitbjörg*, *Odin* potom sa premenil na hada a prekĺzol vrtom dovnútra;

tu presvedčil strážkyňu Gunnlöð, aby mu dovolila zobrať si tri dúšky nápoja; Odin v rozpore s dohodou vypil všetko, premenil sa na orla a uletel; pozri *severskí bohovia*

https://en.wikipedia.org/wiki/Fjalar_and_Galar

Fjalarr (kohút) - v *severskej mytológii* jeden z troch kohútov, ktorý kikiríkaním dal znamenie na začiatok udalostí *Ragnarök*; Fjalarr žil v lese *Gálgviðr*; druhým bol kohút *Gullinkambi*, zvaný *Zlatý hrebeň*; tretím bol nemenovaný kohút červeno-čiernej farby; pozri *zvieratá v severskej mytológii*, *Víðofnir*

<https://en.wikipedia.org/wiki/Fjalarr>

Fjölsvinn - v starej nórcine *Fjölsviðr*; v *severskej mytológii* obor, ktorý vie zodpovedať všetky otázky; je opatrovníkom bohyně *Menglöð*, ktorá vo svojom zámku čaká na hrdinu *Svipdagra*, o ktorom vie, že je súdený stať sa jej manželom; sú pri ňom dva *Odinove* vlky *Geri* a *Gifr* (pozri *Geri a Freki*); kladie *Svipdagrovi* sériu otázok, ktoré sú podmienkou, aby mohol získať bohýňu; pozri *Jötnar*

<https://sv.wikipedia.org/wiki/Fj%C3%B6lsvinn>

Fjörgyn a Fjörgynn - tiež *Jord* či *Erda*; v *severskej mytológii* bohýňa stelesňujúca Zem; je jednou zo žien *Odina* a matkou *Thora*; jej synom je tiež málo známy *Ás Meili*; Fjörgyn je dcérou bohyně a personifikácie noci *Nott* a *Annara* a sestrou *Dagra*, boha denného svetla; niektoré zdroje považujú *Jord* za bohýňu, zatiaľ čo Fjörgyn za mužské božstvo (snáď jej brata alebo muža); uvádza sa, že Fjörgyn bol otcom *Frigg*; nejasnosť je spôsobená výskytom ženskej formy mena (Fjörgyn) aj mužskej formy mena (Fjörgynn) v *Poetické Edde* a *Próze Edde*; pozri *bohyně zeme*, *bohovia zeme*, *indoeurópske božstvá*, *Asovia*, *Snorriho Edde*

https://en.wikipedia.org/wiki/Fj%C3%B6rgyn_and_Fj%C3%B6rgynn

Fyziologus - Physiologus